Evlilik Sözleşmesi / Mal Rejimi Sözleşmesi Nedir?

Günümüzde boşanma oranlarının artması, boşanma davalarının uzun ve psikolojik açıdan yıpratıcı olması, mal paylaşımı davalarının boşanma davasının kesinleşmesi sonrası görülen davalardan olması ve bu davalar neticesinde yasal mal rejiminden dolayı en azından taraflardan birini memnun etmeyen mal paylaşımlarının yapılması sebebiyle insanlar ya evlenmekten korkmakta ya da bu olası sonuçlar için çözümler aramaktadır. İşte bu amaca yönelik, taraflara hukuki belirlilik sağlayabilecek, uzun süren yıpratıcı yargılama süreçlerinden ve malvarlıklarının haksız bir şekilde kaybından kendilerini koruyabilecek "mal rejimi/evlilik sözleşmesi" kurumu, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu 'nun 203 ve devam eden maddelerinde düzenlenmiştir.

Mal rejimi sözleşmesi, halk ağzında kullanılan şekliyle evlilik sözleşmesi, eşlerin, kanuni mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminden farklı bir mal rejimini seçmeleri veyahut bu rejimlerde değişiklik yapmalarıdır. Eşlerin bu sözleşmesi yapmalarındaki amaç olası bir boşanma durumunda evlilik birliği içerisinde elde edinilen mal varlıklarının

bölüşülmesini, kullanımı gibi hususları kendi şartlarına göre düzenleme ihtiyacıdır.

4721 sayılı TMK'de üç tür mal rejimi kabul edilmiştir.

a) Yasal mal rejimi:

- Edinilmiş mallara katılma rejimi (218 ilâ 241 inci maddeler),

b) Eşlerin seçimine bağlı mal rejimleri.

- Mal Ayrılığı (242 ve 243 üncü maddeler),

- Paylaşmalı Mal Ayrılığı (244 ilâ 255 inci maddeler),

- Mal Ortaklığı (256 ilâ 281 inci maddeler),

c) Olağanüstü mal rejimi.

Mal rejimi sözleşmesi ile eşler, yukarıdaki belirtilen mal rejimlerinden birini seçerek veyahut bu mal rejimleri hükümlerini kanunun izin verdiği ölçüde değiştirerek evlilik süresince elde edinilen malvarlıklarının yönetimi, kullanımı ve herhangi bir sebep ile tasfiyesini önceden kararlaştırabilirler.

Mal rejimi/Evlilik sözleşmesi, resmi belge mahiyetinde olduğundan bazı şekil şartlarına tabii tutulmuştur. Buna göre eşler noter huzurunda matbu olan mal rejimi sözleşmesini onaylayabilir veyahut bu sözleşmeyi noter düzenleme şeklinde tanzim ettikten sonra

imzalayabilirler. Ayrıca taraflar, evlilik başvurusu sırasında kanunda belirlenen mal rejimlerinden hangisini uygulanmasını talep ettiklerini evlendirme memurluğuna belirtebilirler.

Eşler tarafından mal rejimi/evlilik sözleşmesi kararlaştırılmaz ise eşler arasında kanunen edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanacaktır. Bu rejim hakkında detaylı bilgi için * başlıklı yazımıza göz atabilirsiniz.

Mal rejimi/evlilik sözleşmesi yapmak için bazı şartların birlikte yerine getirilmesi gerekmektedir.

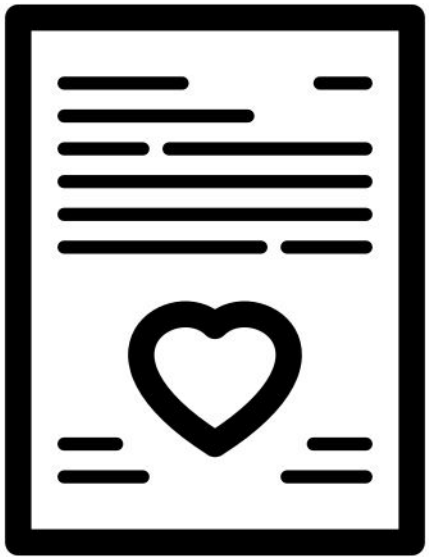
Evlilik Sözleşmesinde Tarafların Ehliyeti

Sözleşmeyi yapacak tarafların ayırt etme gücüne sahip olması gerekir. Sınırlı ehliyetliler, mal rejimi sözleşmesi yapabilmek için kanunen yasal temsilcilerinin rızası ile bu işlemi yapabilirler. Küçükler ise evlilik öncesinde henüz ergin sayılmayacakları için bu sözleşmeyi ancak yasal temsilcilerinin izniyle yapabilecek iken evlendikten sonra kanun gereği reşit sayılacaklarından bu sözleşmeyi tek başlarına yapabilirler.

Evlilik Sözleşmesi Şekil Şartı

Kanuna göre mal rejimi/evlilik sözleşmesi ancak yukarıda açıklandığı üzere evlenme memuruna verilecek beyan veyahut noter huzurunda düzenleme ve onaylama şeklinde yapılabilir.

Evlilik Sözleşmesi İçeriği

Mal rejimi/evlilik sözleşmesi ancak kanunun belirlediği içerik sınırları göz önüne alınarak yapılabilir. Taraflar ancak kanunda sayılan mal rejimlerini seçebilir, bu mal rejimi hükümleri yine kanunun izin verdiği ölçüde değiştirebilir, hüküm ekleyebilir veyahut çıkarabilir.

Bunların yanında mal rejimi/evlilik sözleşmesi yapılırken genel sözleşme şartlarının da yerine getirilmesi gerekir.

Mal rejimi/evlilik sözleşmesi, Türk Medeni Kanunu'nun özel hükümleri ve Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerince düzenlenir.

Bu şartlar göz önüne alınarak yapılan sözleşmeler hukuken bağlayıcı olacaktır. Küçük veya kısıtlı eş varsa mal rejimi/evlilik sözleşmesinde yasal temsilcinin onayı aranır. Belirtilen şekil ve usul kurallarına uyulmadan yapılan anlaşmalar (örneğin evde kendi aralarında imzalanan bir protokol) kanunen geçersizdir.

Mal rejimi/evlilik sözleşmesi, eşlerin boşanması, evliliğin iptali, eşlerden birinin vefatı ve bu yönde yapılan yeni bir sözleşme ile sona erecektir. Eşler, yukarıdaki şartlara uygun bir şekilde yapacağı yeni bir mal rejimi/evlilik sözleşmesi ile mevcut mal rejimi hükümlerini değiştirebilir veyahut sona erdirebilirler. Eşler mevcut mal rejimini sona erdirmek veyahut değiştirmek isterse bu yönde ortak bir iradelerinin bulunması gereklidir.

Önemle belirtmek gerekir ki, haklı bir sebebin varlığı halinde eşlerden her biri hakimden, mevcut mal rejimine müdahale edilmesini ve mal rejiminin mal ayrılığına çevrilmesini talep edebilir. Kanunda haklı sebeplere örnek olarak:

1. Diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının haczedilmiş olması,

2. Diğer eşin, istemde bulunanın veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması,

3. Diğer eşin, ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için gereken rızasını haklı bir sebep olmadan esirgemesi,

4. Diğer eşin, istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınması,

5. Diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması.

Durumları verilmiştir. Ayrıca somut uyuşmazlıkta başkaca haklı sebeplerin varlığı da hakim tarafından kabul edilebilir.

Mal rejimi sözleşmesinin geriye dönük (geçmişe etkili) olarak yapılması, yani geçmişteki dönemi kapsayacak şekilde bir mal rejimi belirlenmesi genel kural olarak mümkün değildir. Kanun ve yerleşik Yargıtay içtihatları, mal rejimi sözleşmesinin yapıldığı andan itibaren geçerli olduğunu, geçmiş dönemde edinilmiş malların sonradan yapılan bir sözleşme ile farklı bir rejime tabi tutulamayacağını belirtmektedir.

Mal rejimi sözleşmesine özellikle günümüzde sıklıkla başvurulmakta, taraflar yaptıkları bu sözleşmeler ile istenmeyen fakat olası boşanma durumlarında dahi evlilik sonrası malvarlığı paylaşımında öngörülü olarak daha sağlıklı kararlar verebilmektedir.

Sıkça Sorulan Sorular

Mal rejimi/evlilik sözleşmesi yapmanın şartları nelerdir?

Mal rejimi/evlilik sözleşmesi yapmak kanunda sıkı şartlara tabii kılınmıştır. Genel olarak kabul edilen sözleşme serbestisi ilkesi mal rejimi/evlilik sözleşmesinde kabul edilmemiştir. Taraflar ancak kanunda sayılan mal rejimlerini seçebilir, bu mal rejimi hükümleri yine kanunun izin verdiği ölçüde değiştirebilir, hüküm ekleyebilir veyahut çıkarabilir.

Şekil şartı olarak ise mal rejimi/evlilik sözleşmesi, noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır. Veyahut evlenme başvurusu sırasında evlenme memuruna yöneltilen beyan ile yapılır. Tarafların fiil ehliyeti olması gerekir, tarafların kısıtlı olması durumunda yasal temsilcilerinin de bu sözleşmeye onay vermesi gerekir.

Sözleşmesinin taraflarca ve gerektiğinde yasal temsilcilerince imzalanması zorunludur.

Mal rejimi/evlilik sözleşmesi ne zaman yapılabilir?

Mal rejimi/evlilik sözleşmesi, evlenmeden önce veyahut evlilik sona ermeden önce, evlilik devam ederken yapılabilir.

Mal rejimi/evlilik sözleşmesinden geriye dönük yapılabilir mi?

Mal rejimi/evlilik sözleşmesinin geriye dönük, bir başka deyiş ile önceki tarihleri de kapsayacak şekilde yapılabilecek olması hususu doktrinde tartışmalıdır. Bazı akademisyenler sadece edinilmiş mallara katılma rejiminin geriye dönük yapılabileceğini savunur iken bazıları tüm mal rejimlerinin geriye yönelik olarak yapılabileceğini savunur.

Bu hususta Yargıtay 2019 yılında, mal rejimi/evlilik sözleşmesinin geriye yönelik olarak yapılamayacağı yönünde bir karar vermiştir. Bu karar ve doktrindeki baskın görüşe göre mal rejimi/evlilik sözleşmesi geriye dönük olacak şekilde yapılamaz.

Mal rejimi/evlilik sözleşmesi değiştirilebilir mi?

Evet, eşler mal rejimi/evlilik sözleşmesini kanunda belirtilen şartlara uyarak yapacakları yeni bir sözleşme ile değiştirebilir.

Mal rejimi sözleşmesi hangi durumlarda sona erer?

Mal rejimi sözleşmesi, tarafların birlikte yapacağı yeni bir sözleşme ile, boşanma ile, eşlerden birinin ölümü ve evliliğin iptali durumlarında sona erer.

Mal rejimi sözleşmesi yaparken nelere dikkat edilmelidir?

Mal rejimi sözleşmesi hazırlamak, bu konuda tarafları bilgilendirerek eşler için en uygun mal rejimi sözleşmesini belirlemek, gerektiğinde değişiklik yapmak teknik açıdan tecrübe ve bilgi sahibi olmayı gerektiğinden bu yönde faaliyet gösteren hukuki bir danışmandan faaliyet alınması eşler arasındaki olası anlaşmazlıkların ve hak kayıplarının önüne geçecektir.

Zira kanun koyucu mal rejimi/evlilik sözleşmesi yapmayı sıkı şartlara bağlamış, taraflara genel kural olan sözleşme serbestisi ilkesini uygulamamıştır. Yasada düzenlenen mal rejimlerinde değiştirilebilecek, kaldırılabilecek, eklenebilecek hükümler ancak bu yönde faaliyet gösteren avukat ile tespit edilebilecektir.

Bunun yanında taraflar, ekonomik durumları, gelecek planları, evlilikten beklentileri, olası riskler gibi hususlarda bir değerlendirme yapmalıdır.

Evlendikten sonra evlilik sözleşmesi yapılabilir mi?

Evet, evlendikten sonra da eşler evlilik sözleşmesi yapabilir. Bu durumda seçilen rejim sözleşmesinin yukarıda açıklanan şartlara uygun olarak yapılması ile yürürlüğe girer.

Kısıtlılar mal rejimi sözleşmesi yapabilirler mi?

Kısıtlılar, yasal temsilcilerinin izni ile mal rejimi sözleşmesi yapabilirler.

Mal rejimi sözleşmesi vekil ile yapılabilir mi?

Mal rejimi sözleşmesi yapmak kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğu için bu sözleşme vekil aracılığı ile yapılamaz.

Sonuç

Mal rejimi sözleşmesi, eşlerin evlilik süresindeki mali haklarını ve yükümlülüklerini netleştiren son derece önemli araçlardır. Doğru ve bilinçli bir şekilde yapıldıklarında, ileride yaşanabilecek anlaşmazlıkların önüne geçer ve her iki tarafın da haklarını koruma altına alır. Bu sebep ile her evlilik öncesinde, tarafların sosyal, ekonomik hatta psikolojik durumları göz önüne alınarak her iki tarafın menfaatini gözetecek şekilde bir mal rejimi sözleşmesi imzalamak, taraflara hukuki belirlilik sağlayacaktır.